

Bajkovitost u zbirci pripovijedaka "Mala, mala vila" Vladimire Velički

Patafta, Jana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:747178>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Jana Patafta

**BAJKOVITOST U ZBIRCI PRIPOVJEDAKA „MALA, MALA VILA“ VLADIMIRE
VELIČKI**

Završni rad

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Jana Patafta

**BAJKOVITOST U ZBIRCI PRIPOVJEDAKA „MALA, MALA VILA“ VLADIMIRE
VELIČKI**

Završni rad

Mentorica rada:
prof. dr. sc. Diana Zalar

Zagreb, rujan 2023.

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

J. Patafta

(Vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Što su bajke i koja je njihova važnost	1
3. Podjela priča za djecu	3
4. Biografija autorice	4
5. Biografija ilustratorice	5
6. Bajkoviti motivi u zbirci pripovijedaka „Mala, mala vila“ Vladimire Velički	5
6.1. <i>Lug i Malo Gle</i>	5
6.2. <i>Izgubljena vila</i>	8
6.3. <i>Mali anđeo i zvjezdica</i>	10
6.4. <i>Sretna</i>	12
6.5. <i>Djevojčica i cvijet</i>	13
6.6. <i>Šumsko biće</i>	14
6.7. <i>Svjetlašce</i>	17
6.8. <i>Sunčeva djeca</i>	18
6.9. <i>Mala, mala vila</i>	20
7. Rasprava	21
8. Zaključak	22
9. LITERATURA	23

Sažetak

Zbirka pripovjedaka „Mala, mala vila“ sastoji se od jedanaest priča od kojih devet pripadaju bajkama i fantastičnim pričama. Svaka priča je tematski orijentirana prema dobru, a za svaki problem navodi se rješenje. U pričama se nalaze čudesna bića, djevojčice i dječaci iz svakodnevnog života koji se susreću s različitim problemima. U pričama se iznosi različitost među djecom, navode se putevi prema prihvaćanju, pomoći jednih prema drugima. Bajke u zbirci „Mala, mala vila“ su suvremene i prate probleme današnje djece. Imaju karakter pravih bajka, što znači da su u njima opisani stvarni i bajkoviti likovi (patuljci, vile, čarobna bića...), žive u bajkovitim i fantastičnim eksterijerima i interijerima (vilinska sela, nebeska kuća, meki oblaci) koji su često povezani sa stvarnim svijetom. Bajkovitost fantastičnih priča dočaraju različita stilska sredstva. U bajkama se navode različite pouke koje su vrlo jednostavne, motivirajuće i razumljive djeci, a u skladu su s današnjim problemima s kojima se svakodnevno susreću.

Ključne riječi: *bajka, pripovijetka, dijete, interpretacija*

Summary

The collection of short stories „Little, little fairy“ consists of eleven stories, nine of which belong to fairy tales and fantastic stories. Each story is thematically oriented towards the good, and a solution is given for each problem. In the stories, there are miraculous creatures, girls and boys from everyday life who face different problems. In the stories, differences between children are presented, paths towards acceptance and helping each other are indicated. The fairy tales in the „Little, little fairy“ collection are contemporary and follow the problems of today's children. They have the character of real fairy tales, which means that they describe real and fairy-tale characters (dwarfs, fairies, magical creatures...), who live in fairy-tale and fantastic exteriors and interiors (fairy villages, heavenly houses, soft clouds) that are often connected with the real world. The fairy-tale of fantastic stories is evoked by various stylistic devices. In fairy tales, various lessons are given that are very simple, motivating and understandable for children, and are in line with today's problems that they face every day.

Key words: *fairy tale, short story, child, interpretation*

1. Uvod

U Hrvatskoj enciklopediji (2021.) navedena je definicija što je bajka (izvedeno iz *praslav. bajati* u starijem pretpostavljenom značenju »pripovijedati, govoriti«), „kao kraća usmena ili pisana, pučka ili umjetnička, pripovjedna vrsta čvrsto strukturirane radnje, prepoznatljiva skupa likova i skromno raščlanjena prostora događanja.“ (Leksikografski zavod M. Krleže, 2021.) Navodi se da je namijenjena djeci, bavi se nepostojećim i izmišljenim radnjama i likovima. Radnju joj obilježava linearno kretanje od određenih nedostataka, preko niza zapreka i na samom kraju dolazi do otklanjanja problema. Likovi žive u oštro podijeljenom bajkovitom prostoru između dvorca i kolibe, dvorišta i šume, domaćeg ambijenta i daleke tuđine. U takvom se prostoru često navode i sukobljuju mladi i stari likovi, plemićki i pučki, pametni i glupi, zli i dobri likovi, ljepotice i čudovišta, pojavljuju se vile i vještice, divovi i patuljci, čarobni predmeti, biljke i životinje, zmajevi i podzemna bića. Oblikovana su na razmeđu zbiljskoga i čarobnoga, ovostranoga i onostranoga, težine opstanka i lakoće svijeta želje, bajka ne izjednačuje, već na osebujan način miri suprotnosti.

Zbirka pripovjedaka *Mala, mala vila* sastoji se od jedanaest priča (bajki). Nastala je kao poticaj za rad s vrtičkom djecom predškolskog i ranog školskog uzrasta. U zbirci se nalaze različite priče koje odlikuje bajkovitost. Svaka priča je tematski orijentirana prema dobru, a za svaki problem navodi se rješenje. U pričama se nalaze čudesna bića, djevojčice i dječaci iz svakodnevnog života koji se susreću s različitim problemima. U pričama se iznosi različitost među djecom, navode se putevi prema prihvaćanju, pomoći jednih prema drugima.

Ovu sam temu odabrala jer smatram da su bajke u predškolskom odgoju izuzetno važne. Mogu poslužiti u razrješavanju različitih dječjih problema, sukoba, riješiti dječje strahove i slično. Cilj ovog rada je analizirati bajkovite elemente u zbirci pripovjedaka *Mala, mala vila*.

2. Što su bajke i koja je njihova važnost

Škreb-Stamać (1986.) opisali su da se bajke javljaju u razdoblju Romantizma čiji je vrhunac bio između 1800. i 1830. godine. Navode njemačke romantičare koji su: „stvorili umjetničke bajke među kojima ćemo naći najljepša očitovanja fantastične književnosti uopće.

U bajci slobodna igra mašte proizvodi onaj pjesnički sklad koji želi biti neovisan o realnosti,...“ (Škreb-Stamać, 1986., str. 506.)

Bistrić i Ivon (2019.) navode: „bajke su posebna književna vrsta u kojoj se nadnaravno i čudesno isprepliće sa zbiljskim tako da između prirodnoga i natprirodnoga, stvarnoga i izmišljenoga nema pravih suprotnosti. Opisuju kako je djeci susret s bajkom i prvi susret s književnošću, a jednostavna struktura i simbolika u bajkama vrlo često su poticaj za povratak i u kasnijim životnim razdobljima.“ (Bistrić, Ivon, 2019., str. 132.)

Autor Bettelheim (2000.) u svom radu „Smisao i značenje bajki“ opisuje da se u posljednje vrijeme javlja nova generacija suvremenih bajki u kojima se javljaju fantastična stvorenja kao što su goblini, trolovi, orke, hobiti kao plod mašte autora književnih djela, ali i filmskih umjetnika. Opisuje da su bajke rezultat narodne predaje i posljedica narodnih običaja i kazivanja koja su neki autori zapisali i doradili kao što su to bili braća Grimm. On smatra da su bajke jedinstven književni oblik, ali i umjetničko djelo i da ju dijete potpuno razumije kao ni jedan drugi vid umjetnosti. Smatra da je bajka važna jer se obraća djetetovom nesvjesnom svijetu, u potrazi je za egzistencijalnim situacijama, nalazi se na putu odrastanja, oslikava posljedice nekog oblika ponašanja, ohrabruje odlazak iz obitelji i putu u nepoznato. U njima dominira borba protiv zla, hrabre djecu na izvršavanje teških zadaća, hvale vrline i sl. Takve bajke služe da bi dijete shvatilo neki problem i da se poistovjeti s nekim glavnim likom ili junakom kako bi shvatio neki problem koji ga opterećuje ili smeta. Bajke su priče koje moraju zadržavati dječju pažnju, zabavljati ga i pobuđivati radoznalost, pomoći mu riješiti problem, obogatiti život, razbistriti um... Smatra kako bajke pomažu djeci da riješe psihološke probleme, probleme svoga sazrijevanja putem identificiranja sebe i svojih najbližih s likovima bajke. Što se likova tiče, smatra kako su ličnost ili dobre ili zle i da sredine nema. Ili je jedan brat npr. glup, a drugi pametan, jedan lik je kreposan i marljiv, a drugi podao i lijen, ili dobar nasuprot onog koji je zao.

Autorica Bošković-Stulli (2012.) navodi da naziv bajka ima značenje čudesne pripovijetke i da je poznata i u drugim slavenskim jezicima te ostalim državama pod nazivima folk-tale, fairy-tale, conte de fées ili conte merveilleux, Zauber- ili Wundermärchen, volšebnaja skazka. Također uspoređuje razmišljanja ruskog autora V.J Proppova i njemačkog autora M. Lüthija koji definiciju bajke temelje na analizama kompozicije i stila bajke te navode da je bajka „priča čudesna sadržaja nezavisna od uvjeta zbiljskoga svijeta s njegovim kategorijama vremena, prostora i kauzalnosti, koja ne pretendira na vjerodostojnost“ (Bošković-Stulli, 2012., str. 284.). Navodi i A. I. Nikiforova koji kaže za bajke: „Pripovijetke su usmene priče što se u

narodu kazuju radi rasonode, kojima su sadržaji događaji neobični i u svakidašnjem smislu (fantastični, čudesni ili iz života) i koje imaju posebnu kompozicijsko-stilsku gradnju“ (Bošković-Stulli, 2012., str. 284.) Također navodi da: „Za Proppa su u bajci bitne junakove akcije s gledišta posljedica, a ne njegovi osjećaji. Lüthi zapaža da se junakovi osjećaji iskazuju kroz akciju – što je dijelom slično Proppu, no ipak očituje viđenje kroz drukčiju optiku: kompozicija se sagledava neodvojivo povezana sa stilom. O stilu bajke moglo bi se, slijedeći Lüthija, posve kratko i pojednostavljeno reći ovo: „U bajci nema distance između „ovoga“ i „onoga“ svijeta, svijet je bajke jedno-dimenzijski. Figure su lišene plastičnosti i individualnih crta, unutrašnji doživljaji pomaknuti su u plošnost vanjskog zbivanja; cijelo je prikazivanje plošno.“ (Bošković-Stulli, 2012., str. 285.).

Sabljić (2016.) navodi da su bajke književni oblici koji odgojno utječu na mlade i na rano oblikovanje njihove fantazije i načina razmišljanja. Navodi da je često neprepoznata njihova društvena važnost i utjecaj na sveukupnu kulturu, ali i da se njihova popularnost i trajnost ne smanjuje. Kao dokaz tomu navodi stalno objavljivanje različitih izdanja klasičnih bajki, pojavljivanje novih autora umjetničkih bajki. Bajke su i dalje aktualne djeci i odraslima jer šalju poruke i pouke o ljudskim željama, strahovima, frustracijama, društvenim sukobima i svakodnevnim problemima. Danas svjedočimo reinterpretaciji svima poznatih usmenoknjiževnih ili narodnih bajki osobito onih braće Grimm koje su prenesene na platno i ekrane.

Druge definicije navode da su osobine bajki sljedeće: „narodna bajka ima strogo određenu i lako prepoznatljivu strukturu; da stvarno i čudesno postoje u njoj paralelno ne onemogućujući se međusobno; da je bitno nizanje događaja i epizoda bez opisa; da lica nisu detaljno opisana ni u fizičkom, a kamoli u psihičkom pogledu;...“ (Max Lüthl, K. J. Obenauer, André Jolles, V. Propp, *Povijest hrvatske dječje književnosti, 1955.*, str. 22.)

3. Podjela priča za djecu

Dubravka Težak (1991.) objavila je svoju studiju „Hrvatska poratna dječja priča“ u kojoj navodi da: „Priča je najprije označavala jednostavnu kraću proznu vrstu. Kasnije se javljaju nazivi pripovijetka i novela koji su danas prevladali.“ (Težak, 1991., str. 6.) „Postoje i drugi oblici kratkih proznih vrsta: mitovi, legende, sage, bajke i slično.“ (Težak, 1991., str. 7.) „Promatramo li priču kao kratku prozu, možemo je diferencirati na brojne kratke prozne vrste

koje grupiramo u jednostavne oblike (mit, legenda, narodna bajka, crtica, anegdota) i složenije oblike (umjetnička bajka, fantastična priča, pripovijetka, novela).“ (Težak, 1991., str. 7.) „Pod pojmom priča obuhvaćam sve kraće narativne tvorevine koje dalje dijelimo na tri veće podvrste: bajka, fantastična priča i pripovijetka. Bajka donosi mitsku organizaciju načela života, tj. čarobni svijet pun čudesnih likova i čudesnih događaja nastalih pod utjecajem mitološkog shvaćanja svijeta koji egzistira paralelno s realnim svijetom.“ (Težak, 1991., str. 11.)

„Fantastična priča je novija vrsta, prema engleskom nazivu *fantasy*... donosi također irealan ili bolje reći nadrealan svijet koji je satkan isključivo od realnih elemenata, tj. dolazi do potpunog prekida s mitološkim shvaćanjem. Može se odrediti i kao moderna bajka. Za razliku od klasične bajke više ne daje upute kako *treba* živjeti, nego primjere kako se *može* živjeti. Često se u fantastičnoj priči donosi nečija podsvijest, snovi, želje, težnje, pa je ovdje čudesno gotovo uvijek objašnjivo, a prijelaz iz realnog u irrealno naglašen.“ (Težak, 1991., str. 11.)

4. Biografija autorice

Autorica Vladimira Velički rođena je 1966. godine u Zagrebu. U „Bilješkama o autorici“ u knjizi se navodi kako najviše voli pričati priče i da ih piše s radošću. Završila je Pedagoški obrazovni centar Bogdana Ogrizovića. 1987. diplomira na Učiteljskoj akademiji. Nakon toga diplomirala je na Filozofskom fakultetu kroatistiku (1990.), završila poslijediplomski studij (1993.) i doktorirala s temom: Književna djela u multimedijskoj obrani i recepcija interaktivnog teksta (2005.). Završila je 2016. godine edukaciju iz Logoterapije i egzistencijalne analize (po Viktoru Franklu). Radila je i kao učiteljica u OŠ Tina Ujevića u Zagrebu, a na Učiteljskom fakultetu radi od 1993. prvo kao asistentica, a od 2016. izvanredna profesorica. Od 2022. je redovita profesorica. Na Odgojiteljskom studiju predaje kolegije: Metodika hrvatskoga jezika i književnosti, a na Učiteljskom studiju Metodiku hrvatskoga jezika i Odgoj za dobrotu (izborni kolegij). Obavljala je i dužnost predstojnice Katedre. Područja znanstvenog i stručnog djelovanja: metodika nastave književnosti i hrvatskoga jezika u nižim razredima osnovne škole i u predškolskom odgoju, utjecaj medija na recepciju književnih djela, odgoj i ponašanje, razvoj govora kod djece predškolske i mlađe školske dobi, te uloga smisla u poučavanju. Sudjeluje u različitim projektima na fakultetu. Autorica je znanstvene monografije *Pričanje priča-stvaranje priča: povratak izgubljenom govoru* (Zagreb: Alfa, 2014.). Objavila je stručne knjige *Knjiga i ja* (Zagreb: Profil International, 1996.), *Svjetiljke za dječju dušu* (Zagreb: Alfa, 1999.) s Brankicom Blažević, *Mali anđeo i zvjezdica* (Velika Gorica: Kastrapeli, 2002.), *Multimedijске*

adaptacije književnih djela- novi pregledi na čitanje (Knjižnica i mediji: zbornik, str. 80-86., 2006.), *Jezične igre za velike i male* (Zagreb: Alfa, 2010.) s Anitom Peti-Stanić, *Stihovi u pokretu- Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor* (Zagreb: Alfa 2011.) sa Ivankom Katarinčić, *Poezija kao most ili Kako do tolerancije* (monografija, Veliki vidar: stoljeće Grigora Viteza, str. 255-268., 2013.), *Mala, mala vila* (Zagreb: Alfa, 2020.), *Mark je pisao Ani* zajedno sa Dianom Zalar (Zagreb: Učiteljski fakultet, 2021.). Sa slovenskog jezika prevela je tri dijela autorice Manice K. Musil: *Leon lav* (Zagreb: Kašmir promet, 2019.), *Slon Stanko* (Zagreb: Kašmir promet, 2019.), *Neću* (Zagreb: Kašmir promet, 2022.).

5. Biografija ilustratorice

Vladimira L. Galindo Contreras rođena je u Ocotlánu, Jalisco, u Meksiku. Područje njenog djelovanja je umjetnost, posebno slikarstvo. Preferira teme vezane uz djetinjstvo te magični realizam. Iskustvo i izobrazbu stekla je mnogim edukacijama crtanja i slikanja. Izlagala je na brojnim skupnim i samostalnim izložbama. Za ovu knjigu naslikala je prve ilustracije knjige za djecu.

6. Bajkoviti motivi u zbirci pripovijedaka „Mala, mala vila“ Vladimire Velički

6.1. Lug i Malo Gle

Vremenski okvir događanja bajke nije naveden. Kao stvarni eksterijer radnje navodi se dječje nogometno igralište i „cijeli svijet“, a nestvarni je Obručarsko naselje. U ovoj se bajci i fantastičnoj priči izmjenjuje govor u trećem licu i dijalog. U početku fabule autorica koristi govor u trećem licu. Dijalog se pojavljuje u zapletu bajke kad se glavnom liku obraća bajkoviti lik Malo Gle. Dijalogom autorica zapravo rješava probleme glavnog lika. Dakle, možemo zaključiti da se u ovoj bajci izmjenjuje monološki i dijaloški stil.

Radi se o suvremenoj bajci koja prati probleme jednog dječaka koji se bori s usamljenošću, otuđenosti i nesigurnošću. U bajci je također tema vršnjačko nasilje i borba dječaka kako riješiti navedene probleme. Iščitavaju se elementi strukture usmene bajke i originalne maštovite pripovijetke koja je primjerena dječjem iskustvu.

Kao uvod u fabulu opisuje se dječak koji se prisjeća vremena kad je bio osamljen, boležljiv, slabašan. Uvod je kratak, opisan s kratkim jednostavnim rečenicama kao što su: „Lug je sjedio sam.“, „Sjedio i razmišljao.“ Fabula se razvija opisivanjem dječakova problema i njegova nesnalaženja u igri s drugom djecom. Ona ga ne razumiju, ismijavaju, ne žele se s njime igrati jer ne zna loviti loptu, sporo trči: „Ali, kad bi se htio igrati s drugom djecom, obično bi im pokvario igru... Jednostavno, bio je nespretn.“ Javlja se strah od neuspjeha kod dječaka: „Plašio se da će opet pogriješiti pa da će mu se i opet smijati. Plašio se da će ga zbog toga izbaciti iz igre...“ U ovom dijelu fabule rečenice su složenije, u njima se vide različita stilska sredstva kao i do kraja pripovijetke. Razvoj se nastavlja pojavom bajkovitih, negativnih likova Obručara. Oni su opisani kao gruba bića, koji oko srca nose metalne obruče, nikada ne govore lijepe riječi, a bili su hrabri. Lugu se sviđjala njihova hrabrost i htio je postati Obručarom, a: „kad imaš obruč oko srca, mislio je, onda ti je i srce manje ranjivo i manje boli.“ Svaku njemu ružnu upućenu riječ stavljao bi u metalni koš koji je nosio na leđima. Tijekom vremena: „Oko srca sad je već imao puno obruča kojima se štitio, a nakon desetoga, prestao ih je i brojiti. Osjećao je da postaje *Netko i nešto*“. Zaplet započinje pojavom bajkovitog stvorenja Malog Gle koji na leđima nosi koš s lijepim i dobrim riječima, što kod Luga izaziva čuđenje. Malo Gle uči Luga da i u svoj koš ubacuje samo lijepe riječi: „Lug se još nije uspio sabrati, a već je prema njemu doletio cijeli roj riječi: *Rijeka, Potok, Oblak, Svjetlost, Ptica, Izvor, Nada, Mašta...*“ Vrhunac bajke javlja se pojavom zbunjenosti i konfuzije u mislima dječaka koji se bori s „ružnim i lijepim riječima“: „Lug je bjesnio, čupao i vadio iz svog koša otrovne riječi i stavljao ih na riječ *Ljubav*.“ U ovom dijelu fabule Malo Gle objašnjava Lugu kako je i on nekada bio Obručar. Počeo se mijenjati kad mu se na obruč zalijepila riječ *Ljubav*. Razrješenje fabule započinje promjenom ponašanja Luga koji počinje skupljati lijepe riječi, prestaje biti Obručarom i pomaže drugima: „I otada Lug sretno ide svijetom, skuplja lijepe riječi i skida obruče ljudima“. Stječe nove prijatelje i oslobađa mnoge Obručare, ali kao najboljeg prijatelja i nadalje ima bajkovitog lika Malog Gle, kojemu se neprestano vraća.

Ovdje se vidi kako autorica zanimljivo i maštovito imenuje likove. Inače riječ *lug* označava šumicu, a to je možda u skladu s konfuzijom u mislima i nesigurnošću koji ima Lug. Autorica se u bajci najviše posvećuje opisu Luga, glavnog lika. U uvodu opisuje njegov vanjski izgled: „Bio je boležljiv i slabašan. Bio je drukčiji. Njegova kosa bila je kovrčava. Njegova put je prozirna.“ Osobito detaljno opisuje njegove osobine i unutarnje borbe od početnih nesigurnih i negativnih pa do potpunog zaokreta u ponašanju. Tako u početku opisuje njegove osobine: „Lug je bio nježan. Lug je bio dobar.“, „...počeo se plašiti.“, „Ljutio bi se sam na sebe ako bi

pogriješio.“ Glavni lik se tijekom razvoja fabule sve više zapliće u velike probleme i opterećuju ga ružne riječi, rečenice, odlomci..., no ipak je duboko svjestan da to nije u redu: „No duboko, duboko ispod svih tih obruča Lug je osjećao da nešto nije u redu.“ Pri kraju bajke autorica opisuje pozitivne promjene koje su se dogodile kod dječaka: „Tako je postajao sve hrabriji i hrabriji“, „Ali Lug je imao strpljenja. I imao je puno lijepih riječi.“ Obručari su glavni negativni likovi. Riječ *obruč* predstavlja nešto što steže, opterećuje. Autorica se više oslanja na njihove unutarnje osobine i opisuje ih kao gruba bića koji oko srca imaju metalne obruče, „divlji, nerazumni i ljutiti pogled“, „smišljali su najjezovitije psine...“, „Bacali su na njega gomile ružnih riječi...“ Obručari predstavljaju zlo, kao i vršnjaci koji ga vrijeđaju u stvarnom životu. Nestvarni lik Malo Gle opisan je kao malo stvorenje u travi koji na leđima ima minijaturni koš sličan Lugovom. Za razliku od Luga i Obručara, autorica u opisu Malog Gle primjenjuje monolog, koji zapravo ima važno značenje i dovodi do pozitivne promjene u ponašanju dječaka. U tom monologu autorica opisuje kako je i Malo Gle imalo isti problem: „Jednom sam i ja bio Obručar...“, „Nisam vidio ništa osim otrovnih riječi...“, „Da, bilo me strah.“, „Pogledam naokolo i tražim samo ono što je lijepo. Zato me i zovu Malo Gle.“

Ostali likovi su djeca i drugi ljudi iz stvarnog života glavnog lika. Autorica nije direktno opisivala djecu kao negativce koji ne razumiju Lugove probleme, već se njihove osobine mogu naslutiti po poteškoćama s kojima se susreće glavni lik kao što su nemogućnost hvatanja lopte, preskakanje zida, sporog trčanja i sl. Odrasle likove opisuje indirektno te iz njih se vidi da teško rješavaju svoje probleme jer su već odrasli: „Zanimljivo je da je primijetio da među ljudima ima i onih čiji se obruči ne vide odmah, jer ih sakriju ispod kaputa.“

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: metalni obruči oko srca, riječi koje grizu, grebu, bole, udaraju i probadaju, metalni koš s ružnim riječima, minijaturni koš s lijepim riječima, lijepe i ružne riječi koje lete i bacaju se u metalne koševе i u minijaturni koš.

Od stilskih izražajnih sredstava prepoznaje se alegorija u likovima Obručara koji predstavljaju dječakove probleme. Anafora, tj. figura ponavljanja na početku rečenica može se vidjeti u ponavljanjima riječi: „Bio je...“; „Plašio se...“; „Često nije...“. Primjeri usporedbe su: „...kao ubojita otrovna strelica“, „Poput velikog sivog pokrivača“. U tekstu su navedeni brojni epiteti kao što su: „gruba bića“, „metalni obruči“, „divlji; nerazumni i ljutiti pogled“, „slobodno srce“, „ružne riječi“, „lijepe riječi...“ Kao kontrast može se navesti: „No primijetio je da što više lijepih riječi skupi, to ga ružne riječi manje bole.“ Paralelizam (stilski figura ponavljanja istog slijeda riječi) javlja se ponavljanjem: „riječi koje grizu, grebu, bole i probadaju“. Navedena struktura ili kompozicija pojavljuje se tri puta, što je tipično u usmenoj bajci. Pojava broja tri

je česta u bajkama, na primjer: tri sina, tri kćeri, tri dana. Ta rečenica ujedno predstavlja i personifikaciju, jer se riječima pridodaju osobine živih bića. Ponavljanjem riječi „plašio“ pet puta naglašava se dječakov problem i postiže odgovarajući ritam u fabuli. Asonanca se vidi u ponavljanju istih veznika između riječi i rečenica: „I sve je vidio crno...“, „...i počeo je vjerovati...“, „...i opet krene...“.

Iz bajke se mogu vidjeti jednostavne djeci razumljive pouke kao što su da je ljudski griješiti: „...samo Lug nije znao da svi ljudi ponekad pogriješe.“, da se u životu susrećemo sa različitim poteškoćama i ružnim riječima koje će nas uvrijediti, ali bitno je biti uporan: „Rekla mi je da srce mora ponekad boljeti. I rekla mi je da će manje boljeti ako u svoj koš skupim lijepe riječi...“. Ako smo dobri i upućujemo lijepe riječi, tad se i nama višestruko vrate: „Rekla mi je da ću svaki put kad na nekog bacim lijepu riječ, u svoj koš dobiti još tri nove, lijepe riječi.“ Kad netko na nas baci ružnu riječ, treba mu odvratiti lijepom riječi: „...kad netko i baci na mene koju ružnu riječ, ja mu vratim lijepom.“ U životu trebamo tražiti lijepe i pozitivne stvari. Važni su nam i prijatelji: „...prijatelj koji ti pomogne, ne može se zaboraviti.“ Dječak je na kraju shvatio što znači biti prijatelj, imati prijatelja te da je život uz prave prijatelje potpun. Pravi prijatelji poznaju se u nevolji, u svim dobrim i lošim životnim trenucima. Pripovijetka ima sretan kraj jer se je dječak naučio nositi s problemima.

6.2. Izgubljena vila

Vremenski okvir događanja navodi se kao jedna večer. Stvarno mjesto radnje odvija se uz prozor Ivanove sobe kao dio interijera, a nestvarni svijet je zapravo eksterijer jer izgubljena vila pretvara Ivana u Mjesec, drvo, most, i ostale dijelove prirode te ih zajedno posjećuju u mašti.

U pripovijetci se spominju dva svijeta i to bajkoviti, vilinski i naš svijet. Fabula je jednostavna, a tematika je vezana za hrabrenje vile koja se izgubila i traži put kući. Opisuje se susret dječaka Ivana s vilom kojoj je pomogao da se vrati kući. U uvodu se opisuje Ivanov susret s vilom. Razvoj fabule započinje dijalogom između stvarnog lika Ivana i bajkovitog lika vile. Vila traži Ivanov zagrljaj, ali on joj objašnjava da je ne može zagrliti zbog njene veličine. Navodi da je njena kuća daleko, da nikad nije vidjela zvijezde. Zaplet započinje viliinom radoznalošću za razumijevanje Ivanova svijeta te ga moli da joj ga pokaže. Vila Ivana pretvara u Mjesec, drvo, most, cvijet, potocić. Vrhunac je dio dijaloga kojeg vode Ivan i vila: „Dosta

sam ti pokazivao. Nadam se da sad barem malo bolje razumiješ gdje si došla.“ Kao nastavak dijaloga slijedi rasplet gdje vila objašnjava Ivanu kako će ju zagrliti. Slijedi vrlo kratak opis rješenja problema: „Samo toplina zagrljaja može mi produljiti život i dati snagu za povratak. Inače ću zauvijek ostati ovdje.“ Ivan dlanovima prekriva vilu te nakon nekoliko trenutaka prati njen let i pozdravljaju se. Bajka ima sretan završetak: „A Ivan je znao da je malu vilu uspio spasiti. I bio je sretan.“

Dječak je zapravo junak koji pomaže jednom nestvarnom i izmišljenom liku. Autorica nije opisala njegov fizički izgled, već se iz teksta mogu naslutiti njegove osobine kao što su: zbuđenost, nesigurnost: „Ivan je bio pomalo začuđen i zbuđen, ali ipak je pristao“, susretljivost, želja za pomoći drugome. Vila dječaka u priči pretvara u neke druge likove iz prirode poput mjeseca, drva, mosta, planine, cvijeta. Vila je pozitivan bajkoviti lik koji zapravo kod dječaka razvija veće samopouzdanje, topliji odnos prema nekome. Autorica opisuje fizički izgled vile: „...sićušno krilato stvorenje...“, „...potpuno promrzla nježna vila.“ Unutrašnje osobine vile nisu opisane, već ih mora spoznati sam čitatelj. Ona je uporna, zabavna, radoznala, čezne za svojim domom, neoprezna: „Jak vjetar otpuhao me iz kuće jer nisam bila oprezna.“ Sporedan lik je bijela mačkica s kojom se Ivan često igra.

Pripovijetka je suvremena, započinje tipičnim početkom za bajku: „Jedne večeri,...“, ima elemente usmene bajke koji se vide u ponavljanju riječi uporabom umanježica zvončić, potočić, štapić.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: vilinska krila, „kuća na vrhu ledene planine pod samim nebom“, posrebreno drvo, čarolija, te čarobni štapić koji je ujedno i čudotvorni predmet.

Kao i u prije analiziranoj pripovijetci, autorica upotrebljava različita stilska sredstva. Anafora se vidi u rečenicama: „I pretvori. I pretvori vila Ivana.“, „I Ivan se pretvori u cvijet“ Kako bi potpuno emocionalni doživljaj pripovijetke, upotrebljava različite druge epiteti kao što su: srebrni zvončići, ledena planina, gusti oblaci, sjajne zvijezde, jak vjetar, čarobni štapić itd. Pojavljuju se i usporedbe: „...a zvučalo je kao da romoni tisuće srebrnih zvončića.“, „...svako drvo izgledat će ti kao da je posrebreno.“, „Svjetlucati će poput tvojih krila.“ Kontrast se vidi u sljedećim citatima: „Mala... pa to znači da si ti mala, a ja velik!“, „I pokazao je Ivan vili što znači biti snažan, a što slab.“ Hiperbola, preuveličavanje i nenormalni razmjeri, može se vidjeti kad vila Ivana čarobnim štapićem pretvara u Mjesec, drvo, cvijet... Dodatni ritam pospješuje se onomatopejom: „kuc,kuc,kuc...“ Polisindetona, ponavljanje istih ili različitih veznika pojavljuje se između riječi i rečenica: „I pokazao je...“, „I pretvori...“, „I mahnula...“

U pripovijetci prevladava dijalog između stvarnog i nestvarnog lika. Kao svaka bajka, i ova ima sretan kraj. Dječak se ohrabrio zagrliti vilu i tako joj pomogao da se vrati kući. Pouka pripovijetke bila bi da se osjećaj sreće može doživjeti ako se pomogne nekome tko je u nevolji, ako se drugome pruža topli zagrljaj i pažnja.

6.3. *Mali anđeo i zvjezdica*

Vremenski okvir je opisan kao dani i noći koje provodi opisana obitelj: „Ali čudo kao da se događalo svake noći.“ Zbivanje se odvija u početku na bajkovitim i čarobnim mjestima kao što su mekani oblaci, svjetlucave zvijezde, visoko na nebu. Nakon toga u eksterijerima Zemlje kao što su plavo nebo, ružičasta zora, zagasiti suton. Od interijera kao stvarna mjesta na Zemlji spominju se kuće ljudi, pećina i štalica.

U pripovijetci se izmjenjuju stvarni i bajkoviti događaji. Izmjenjuje se govor u trećem licu, ali i dijalozi između zvijezdice i anđela te Marije i Josipa. U uvodu fabule spominje se mali anđeo koji živi na nebu, dotiče zvijezde, skakuće po oblacima. Opisuje se njegova fantastična i bajkovita igra te prijateljevanje sa svjetlucavom zvijezdom. On se sa zvijezdom lopta i zabavlja. Svako dijete ima svog anđela čuvara i svako se dijete nasmije kad ga dotakne zvjezdana prašina. Razvoj fabule započinje kad anđeo i mala zvijezda požele imati svoje dijete koje bi čuvali. Odlaze na put preko oblaka, bliže Mjesecu i spuštaju se na Zemlju. Promatraju djecu, roditelje... Zaplet započinje kad ugledaju muškarca i ženu, tj. Josipa i Mariju koji traže prenoćište. Pomažu im osvijetliti mračne puteve i pronaći pećinu kao smještaj. Dalje putuju sami svijetom i promatraju ljude i njihovu djecu. Po osmijehu djeteta u snu zaključuju da već ima svog anđela čuvara. Tijekom putovanja Zemljom, stalno su susretali Mariju i Josipa čiji je put bio težak i naporan te su neprestano tražili prenoćište. Ostali su uz njih i do trenutka kad su dobili prenoćište u maloj štatici. Vrhunac radnje bio bi kad Marija rodi djetesce. Rasplet započinje anđelovom odlukom da će ga čuvati, rasipa zvjezdanu prašinu i dijete se nasmije. Zvjezdica konstatira da je to i njeno dijete jer je zvjezdana prašina lebdjela iznad djetetove glave. Mnogi ljudi su vidjeli zvjezdani sjaj koji ih je privukao k novorođenčetu: „Požurili su vidjeti novorođenče i pokloniti mu se.“ Pripovijetka završava sretno: „Svako dijete ima svog anđela čuvara. Svako dijete ima svoju zvijezdu. A djetesce iz jasllica postade kraljem i njegovo kraljevstvo nema kraja.“

Pripovijetka odiše vedrinom, pozitivom, radošću, potrebom za mirom, sigurnošću u obiteljima. Radi se o bajci koja ima religijske elemente i čiji su glavni likovi nestvarni i pozitivni – Mali Anđeo i Mala Zvijezda. Stvarni sporedni likovi su Marija i Josip te dijete – mali Isus. U ovoj pripovijetci autorica nije opisivala fizičke izgleda niti osobine likova. Čitatelju je zadatak samostalno zamisliti likove i na temelju njihovih doživljaja zaključiti kakve su im osobine. Anđeo i zvijezda su zaigrani, znatiželjni likovi, puni ljubavi i želje da pomognu djeci na Zemlji. Oni šire radost, veselje i sigurnost djeci. Marija i Josip su požrtvovni, brižni roditelji koji se uspješno bore s traženjem prenoćišta na svom putu. Od ostalih likova javljaju se djeca i njihovi roditelji iz sela.

Cijelom pripovijetkom isprepliće se i opisuje bajkovit događaj tj. putovanje anđela i zvijezde te Svete obitelji. Iščitavaju se elementi strukture usmene bajke jer je priča ispunjena jednostavnim izrazima: „Bio jednom jedan...“, „Živio je...“, „Mogao je...“ i sl., umanjenicama (djetešce, pelenice, zvjezdica) i originalne maštovite priče.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: život visoko na nebu, mekani oblaci, dodir zvijezde, prijateljstvo i razgovor anđela i zvijezde, kuglice od zvjezdane prašine, nebeski vatromet, zvijezda koja čuva dijete, mala zvijezda koja mora rasti, nebeski kistovi, tanke niti oblaka, ružičaste boje zore, zagasite boje sutona, plašt sa zvijezdama, „radost i mir koji su obgrlili svijet“, „Svako dijete ima svog anđela čuvara i svoju zvijezdu“.

Stilska sredstva protežu se kroz cijeli tekst. Personifikacija je prisutna kod nestvarnog lika zvijezde koja ima osobine živih bića. Igra se, skače, rasipa zvjezdanu prašinu i sl. Anafora se javlja u ponavljanju riječi: „Mogao je...“ Epiteti su najčešće vezani uz bajkovite motiv, npr.: zvjezdana prašina, mekani oblaci... Ima i personifikacije: „Ali čudo kao da se događalo svake noći.“, „Anjene su oči također sjale poput zvijezda.“ Osim u ova dva navedena citata, asonanca se pojavljuje i u ostalim citatima: „I osjetiše tada...“, „I znali su...“

Putovanje završava sretno, na čaroban i maštovit način. U pripovijetci je prisutno preneseno značenje kako svakom djetetu njegov anđeo osvjetljava put. Gledajući s religijske strane, prašina bi zapravo bila kao neka milost koja obavlja dijete, pruža mu sigurnost i mir. Iz pripovijetke djeci se prenosi pouka kako je svako rođeno dijete zapravo dijete ljubavi i dobrota sama, da je svako dijete čudo. Mogu biti sigurni na Zemlji jer nad njima bdiju osim roditelja i maštovita bića kao što su mali anđeo i zvijezda.

6.4. Sretna

Vremenski okvir odvija se u nekoliko dana. U pripovijetci se spominju interijeri kao što su Sretnina kuća, duplja u brezi. Eksterijeri su smješteni u prirodi, a to su: šumski proplanak, rijeka.

Izmjenjuje se govor u trećem licu, ali i dijalozima između Sretne i Lada te ostalih likova. U uvodu se opisuje djevojčica Sretna koja ima dvije sestre i dva brata. U ovoj pripovijetci se isprepliću stvarna i nestvarna mjesta i likovi. Radi se o suvremenoj pripovijetci, fantastičnoj priči. Djevojčica je vrlo osjetljiva, smetaju joj „zvukovi koji su zvrčali, zujali, cičali i treštali, lupali, galamili i grmjeli.“ Takvi zvukovi su bili česti u njenoj obitelji, zato što obitelj nije bila skladna i sretna. Vjerojatno je djevojčica trpjela neki oblik nasilja i nije znala kako riješiti problem. Kad je slušala svađe, pokrila bi uši rukama, vrtjela glavom ili lupkala nekim predmetom. Smirivala ju je pjesmica, uspavanka koju joj je majka pjevala dok je bila mala. Drugi su smatrali da je ona čudna, te su ju zvali Sjetna. Razvoj fabule započinje kad je djevojčica odlučila otići od kuće te je živjela u duplji breze u šumi. Sprijateljila se sa šumskim životinjama. Zaplet započinje pronalaskom frulice na šumskom puteljku. Šumskim puteljkom djevojčica čuje plač i upoznaje nestvarnog lika Ladu koji je vilinski čuvar. On je izgubio tu frulicu, prepoznaje djevojčicu i zapravo ju je tražio: „U vilinskom svijetu pripovijeda se priča o djevojčici koja se zove Sretna, koja zna vilinsku pjesmu i koja ima tako dobro srce i tako tople oči da je svatko tko je nađe u blizini može ozdraviti.“ Odlaze zajedno pomoći maloj vili koja ima isti problem kao i Sretna: „Maloj vili smetaju jaki zvukovi koji zvrče, zuje, ciče i trešte...“ Vrhunac radnje se događa kad Sretna zapjeva maloj vili te ona ozdravi. Rasplet je opisan u vilinskom selu kao veliko veselje. Lado nagovara Sretnu da se vrati kući i hrabri ju da je dovoljno jaka, da se ne boji zvukova koji joj smetaju. Pripovijetka završava sretno. Obitelj je vesela što se Sretna vratila te su nestali zvukovi koji joj smetaju. Pripovijetka je ispunjena jednostavnim rečenicama i originalnom maštovitom pričom koja je primjerena dječjem iskustvu.

U opisu djevojčice Sretne autorica nije usmjerena na njen fizički izgled, već na njene unutarnje probleme: plašljiva je, plačljiva, osjetljiva. Kako nije mogla izgovoriti glas „r“, zvali su ju nadimkom „Sjetna“. Autorica vješto upotrebljava ovaj nadimak jer opisuje djevojčičino stanje, njenu nesigurnost: „Mislili su da joj to ime puno bolje pristaje. A kad te dugo zovu nekim imenom, onda takav i postaneš. Pretvoriš se u ime.“ Nakon susreta s Ladom, djevojčica shvaća kako može biti hrabra, da ima dobro srce, voli pomagati drugima. Lado je pozitivan, bajkovit

lik koji pomaže Sretnoj i maloj vili. Njegove osobine se također zaključuju na temelju njegovih postupaka. Ostali nestvarni likovi su mala vila, druge vile, a stvarni su Sretnina obitelj i šumske životinje.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: vilinski svijet, vilinska pjesma i drvena frulica koja zna svirati djevojčičinu pjesmu. Drvena frulica je također i čudotvorni predmet. Bajkovitost se vidi i u komunikaciji sa šumskim životinjama: „Sprijateljila se ona s vjevericama i pticama, donosile bi joj lješnjake i druge male šumske plodove i sjemenke.“

Od stilskih sredstava javlja se paralelizam: „Jaki zvukovi koji su zvrčali, zujali, cičali i treštali, lupali, galamili i grmjeli“, „grube i ljutite riječi i oštri pogledi“. Te se rečenice ponavljaju tri puta u tekstu, kao i djevojčičino ime „Sretna, Sretna, Sretna“. Primjer onomatopeje je: „Jaki zvukovi koji su zvrčali, zujali, cičali i treštali, lupali, galamili i grmjeli“. Javljaju se asonanca, npr. ponavljanje veznika *i* i *a* u rečenicama i personifikacija, npr. prijateljevanje sa šumskim bićima. Na samom kraju nalaze se tipični izrazi za usmenu bajku: „Ako se ponekad nađeš u šetnji brezovom šumicom ili zastaneš pored rijeke koja teče, osluhni malo. Možda ćeš i ti čuti kako Lado i Sretna pjevaju svoju pjesmu.“

Tu je i pouka iz koje djeca mogu zaključiti da je dobro nekome povjeriti svoju dušu jer se svi problemi tako možda mogu riješiti: „Kad te netko nazove pravim imenom, otvara vrata tvoje duše. A kad netko prepozna tvoju dušu, sve opet postaje dobro. I zato moramo čuvati ovu priču.“

6.5. Djevojčica i cvijet

Vremenski slijed događaja nije određen. Radnja se odvija u prirodi, eksterijeru, tj. na livadi.

Pripovijetka je suvremena i govori o usamljenoj djevojčici koja teško sklapa prijateljstva. Izmjenjuje se govor u trećem licu, ali i dijalozi između likova. U uvodu fabule se opisuje usamljeni cvijet i djevojčica. U selu žive i odrasli ljudi: „Samo nigdje, baš nigdje nije bilo drugog djeteta.“ Razvoj fabule započinje djevojčičinom šetnjom livadom i susretom s cvijetom. Oni postaju prijatelji i djevojčica posjećuje cvijet svaki dan. Zaplet nastaje kad se djevojčica sprema na more, no ne želi povrijediti cvijet i ostaviti ga samog. Vrhunac radnje je kad djevojčica oko cvijeta sije Nevene, Ivančice i drugo razno cvijeće te ih zalijeva. Rasplet

nastaje kad cvijeće naraste oko njenog cvijeta. „Sreći nije bilo kraja!“ Djevojčica kreće na put, a: „Mali cvijet i djevojčica zauvijek će jedno drugo nositi u srcu...“

Prilikom opisa likova kao i u dosadašnjim pripovijetkama, autorica je više orijentirana na njihovu unutrašnjost. U fizičkom opisu djevojčice navodi kako je ona malena. Iz teksta se može zaključiti da je autoričin cilj navesti čitatelja na samostalni zaključak o osobinama djevojčice. Ona je brižna, topla, susretljiva, druželjubiva ali usamljena. Što se tiče opisa cvijeta, autorica ne navodi njegovu boju niti izgled te isto navodi da je usamljen, željan milovanja i druženja.

Pripovijetka započinje kao bajka: „Bio jednom malen cvijet...“. Također se u tekstu dalje navode i drugi bajkoviti izrazi: „Bila jednom...“, „Jednoga dana...“. Svi motivi su stvarni, osim lika cvijeta koji je zapravo personificiran i on preuzima ulogu djevojčičina prijatelja koji s njom razgovara. Nižu se jednostavne rečenice, djeci lako razumljive: „I bio je sam. Sam, sasvim sam.“, često rečenice započinju veznikom i: „I bio je...“, „I mali je cvijet...“, „I bila je sama...“. Ponavljanjem glasa *I* vidi se asonanca koja daje određeni ritam i napetost radnje. **Bajkoviti dijelovi u fabuli su npr.:** „Cvijet je ugledao djevojčicu.“, „Cvijet je gledao Sunce“, „Radovao se djevojčici“, „...zatreperio laticama...“. Bajkovitost se vidi i po tome što cvijet dobiva osobine čovjeka: „Bilo je to upravo ono što je želio- više ne biti sam, tako sam“, „Cvijet je šapnuo djevojčici: „Želim da mi dolaziš svaki dan...!“ U tekstu su prisutne anadiploza i anafora: „Jednog dana djevojčica je šetala livadom, tako sama. Jednog dana mali je cvijet gledao sunce, tako sam.“ Kontrast je vidljiv u primjeru: „U selu u kojem je živjela bilo je različitih ljudi, velikih i malih, slabih i jakih, sretnih i tužnih.“

Navode se vedre poruke kao što su: „Nitko više neće biti osamljen!“. Tu je i pouka vječnog i pravog prijateljstva: „Mali cvijet i djevojčica zauvijek će jedno drugo nositi u srcu...“ „A kad priča ima sretan kraj, cijeli je svijet malo sretniji, zar ne?“.

6.6. *Šumsko biće*

Vremenski okvir radnje je u početku neodređen i navodi se u davna vremena. Kasnije se u fabuli navode jutra i dani. Stvarna eksterijerna mjesta radnje su u šumi, kraj rijeke. Stvarni interijer je djevojčičina kuća, a nestvarni interijer je vilinska nastamba. Nestvarni eksterijer je vilinsko selo. Pojavljuje se govor u trećem licu, dijalog, a misli Šumskog Bića autorica opisuje

putem monologa: „Čudno, pomisli Šumsko Biće. Baš neugodno. Ovi ljudi izgledaju nesretno i uplašeno!“

Bajka je suvremena i prati današnje ekološke probleme: uništavanje šume, negativni odnos čovjeka prema prirodi i njegova otuđenost. Uvod fabule opisuje šumu u kojoj žive bajkoviti likovi: patuljci, vile, Šumsko Biće. Nakon rođenja Šumskog Bića o njemu brinu vilinske sestrice i drugi stanovnici šume. Ono spava u vilinskoj nastambi. Vile se boje kako će rasti u okrutnom svijetu u kojemu ljudi uništavaju šumu. Razvoj fabule počinje opisom odrastanja Šumskog Bića kojeg slavi cijela šuma, vile, patuljci. Zatim se začuje zvuk zelenog zvonca. Svi se razbježe osim Šumskog Bića koji slijedi taj zvuk te ugleda djevojčicu iz obližnjeg sela koja nosi košaricu sa zelenim zvoncem. Djevojčica je mila, njeguje šumska bića no nikad se ne smije, uvijek je ozbiljna i tužna. Šumsko Biće odlučuje pronaći način kako bi razvedrilo djevojčicu. Šumsko Biće odlazi u selo i vidi nesretne ljude koji međusobno ne razgovaraju, ne druže se i imaju zelena lica. Pokuca na vrata djevojčičine kuće, upoznaje ju i njenu bolesnu baku. Baka u razgovoru objašnjava kako se u selu pojavila nepoznata bolest, ljudi se međusobno zaobilaze, ne dodiruju se, ne razgovaraju, ne pričaju priče. Osobito zaobilaze slabašnu baku i djevojčicu jer se boje bakinih priča koje je ona nekad pričala: „Strahovali su da starica ima onu opasnu bolest, pa će se zaraziti.“ Naime, ljudi su zasljepljeni mržnjom jedni prema drugima i: „Nitko više ne zna reći *Volim te* i ne zna voljeti.“ „Nekoć su k njima dolazila i druga djeca,... ali otkad je baka oboljela, ni djeca više nisu smjela dolaziti.“ Zaplet započinje odlukom Šumskog Bića da će riješiti nastali problem. S djevojčicom odlazi u šumu, obraća se mudroj sovi koja okuplja sva šumska stvorenja: „Ali kad su vile čule o bakinoj bolesti, obećale su djevojčici da će joj dati lijek.“ Djevojčica nosi baki ljekovitu kapljicu rose i usput pozdravlja ljude. Vrhunac fabule započinje kad baka popije lijek, sjeda na prag i počinje pričati priče. Njen glas je raznosio vjetar po cijelom selu, a njene riječi su postepeno budile uspavane i hladne ljude: „Nešto se čudno u njihovim srcima počelo pomicati.“ Time počinje rasplet. Ljudi međusobno počinju upućivati jedni drugima lijepe riječi kao što su *Hvala* i *Oprosti*: „Upijali su moćne, istinite riječi koje je u njihova srca vratila ljubav.“ „Baka je rekla da je to bila bolest straha, a nakon toga i mržnje koja je naselila ljudska srca, pa su zahvalnost i ljubav pobjegle od nje.“ Bajka završava sretno.

Glavni bajkoviti lik je Šumsko Biće koje pomaže djevojčici, baki i ljudima. Autorica ga na zanimljiv i djeci razumljiv način opisuje navodeći njegove pozitivne osobine: „Nasmijalo se i vedrim očima pogledalo svijet.“ „...život i nije baš lak, ali ona uvijek zadrže svoj vedar pogled pun povjerenja. Uvijek se znaju veseliti i uvijek pronalaze barem neku sitnicu koja za njih znači

radost.“ Ovakvim opisivanjem skreće djeci pažnju na važnost osmijeha, vedrine, skromnosti. Tek na pojedinim djelovima teksta mogu se vidjeti neki djelovi njegovog fizičkog izgleda: „...pružilo je svoje ručice...“, „...stalo je na svoje nježne nožice ...“. Na ovaj način autorica potiče razvoj dječje mašte, daje im prostor kako bi ga mogli sami zamisliti. Šumsko Biće predstavlja zapravo spas za ljude, ono vodi djevojčicu do vile koja ima lijek. Ono pomaže baki u ozdravljenju. Glavni stvarni lik je djevojčica sa zelenim zvoncem. Autorica je odlučila detaljnije opisati njen fizički izgled: „U rukama je nosilo košaricu, a na glavi je imalo bijeli šeširić. Imalo je bijelu haljinicu i oči plave poput neba.“ Osobito detaljno opisuje djevojčičin odnos prema šumskim bićima te tako na vrlo jednostavan način prenosi djeci kako se treba odnositi prema njima: „Ona nježno hoda šumskim puteljcima i promatra. Kad ugleda neku slomljenu granu, pogažen cvijet i ne daj Bože ranjenu životinju, ili pticu koja je ispala iz gnijezda, uvijek zastane i pokuša pomoći.“ Također opisuje da se nikad ne smije, ozbiljna je i tužna. Od ostalih bajkovitih likova javljaju se vodena vila, vilinske sestrice, šumski patuljak, a ostali stvarni likovi su baka, sova, šumske životinje i ljudi iz sela.

U pripovijetci prevladava nestvarni svijet koji se miješa sa ljudskom stvarnošću. Mogu se vidjeti elementi suvremene bajke jer se opisuje današnja otuđenost između ljudi koji su zaboravili na međusobnu komunikaciju, druženje, pomoć jedni drugima, svatko je zatvoren u svojoj kući i slično.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: „Dok su još šumama hodali patuljci, a vile stanovale u vrtovima...“, „U ta davna vremena rodilo se Šumsko Biće.“, „Pronašla ga je vodena vila...“, „A Šumsko Biće bezbrižno je zaspalo u vilinskoj nastambi.“ Od bajkovitih motiva javljaju se vilinski skup, vilinska nastamba, kapljice rose kao čudotvorni predmet.

Ritmu bajke pridonosi asonanca, tj. ponavljanje veznika *i* i *a*: „I tako...“, „I tada...“, „A kad ne...“, „A tako i treći...“, „A s pričom...“. Šumska bića su personificirana: „Sova brže-bolje poleti, pronađe vilu...“, „Slušalo je i cvijeće.“ Od ostalih stilskih sredstava pojavljuje se i anafora: „Uvijek se znaju veseliti i uvijek pronalaze barem neku sitnicu...“, usporedba: „Poput prekrasnog, velikog božićnog drvca.“ Pripovijetka završava sretnim motivima kao što su mir, ljubav, smijeh.

Ova je bajka specifična po tome što se u njoj na više mjesta mogu pronaći pouke:

„A mala šumska bića moraju poslušati savjete odraslih koji ih štite od opasnosti dok se sama ne nauče snalaziti.“, „Kad bismo odustali svaki put kad nam je teško, nikad nigdje ne bismo

stigli!“, „A kad ne misliš na sebe, nego na drugog, tada ni jedan put nije pretežak.“, „A gdje je ljubav, strahu nema mjesta.“, „Treba ljudima vratiti zahvalnost.“.

6.7. Svjetlašce

Vremenski okvir radnje nije određen. Mjesto radnje je u šumi. Izmjenjuje se govor u trećem licu, ali i dijalozima između likova.

Tematika je suvremena, opisuje problem usamljene djece pojedinaca koji nisu prihvaćeni od drugih i teško pronalaze prijatelje. U uvodu se opisuje Svjetlašce koje je neshvaćeni lik. Ponekad ga prihvaćaju, a ponekad tjeraju od sebe. U daljnjem razvoju fabule ono odlazi duboko u šumu nakon što ga djeca otjeraju. Povlači se u sebe i gubi samopouzdanje. Ovdje se bajkoviti lik postavlja u stvarne životne situacije kao što su igra sa drugima i pomoć djeci osvijetliti put iz šume. Problem se čini nerješiv. Zaplet počinje kad Svjetlašce susretne dječaka koji je došao u šumu skupljati drva. Opisuje se problem koji se često susreće kod djece, a to je da su prestrašena i ne mogu pronaći put kući. Vrhunac radnje je kad mu Svjetlašce pomaže izaći iz šume. Nakon što mu je pomoglo, u fabuli se vidi rješavanje problema, tj. rasplet. Dječak kojeg je Svjetlašce spasilo vraća se u šumu, zbliže se te shvaća da nije više samo. Kao u svakoj bajci, ona završava sretnim završetkom. Pred kraj može se vidjeti i pouka pripovijetke da kad se nekoga spasi, u čovjeku se budi radost i sreća.

Glavni lik je nestvaran, a to je Svjetlašce. Ono je pozitivan lik kojeg autorica fizički ne opisuje već se njegove osobine mogu naslutiti preko njegove potrebe za pomoći drugima. Ono je druželjubivo, veselo. Dječak je glavni stvaran lik o kojemu također nije opisan fizički izgled. Iz priče se može zaključiti da je i on usamljen. Na kraju bajke Svjetlašce mu postaje najboljim prijateljem. Negativni stvarni likovi su djeca i odrasli te se samo naziru u priči.

Kao stilsko sredstvo vidi se npr. anafora- u ponavljanja riječi po dva ili tri puta: „Duboko, duboko. Sve dublje i dublje.“, „Malo-pomalo“ pojavljuje se tri puta. Nestvarni lik Svjetlašce je personificiran. U ovoj kratkoj bajci **bajkovitost** je opisana u liku Svjetlašca i njegovim doživljajima i problemima. Kao jedna od pouka može se navesti da se samo upornošću rješavaju problemi te koliko je važno prijateljstvo i biti spreman pomoći nekome u nevolji.

6.8. Sunčeva djeca

Vremenski okvir radnje je neodređen. Stvarni eksterijer je polje na Zemlji, obala mora. Nestvarni interijer je Blagostina kuća iznad oblaka. Izmjenjuje se govor u trećem licu, ali i dijalozni između Blagosti i Mira.

Fabula je suvremena, vide se ekološki i socijalni elementi: „Ljudi na Zemlji ne paze i ne misle više uopće jedni na druge“. Navode se suvremene negativne pojave: „I zato je svijet postao tužno mjesto.“ U uvodu u fabulu opisuje se kakva je Blagost koja je živjela sama u kući na osami iznad oblaka na nebeskom polju. Ne zna zbivanja na Zemlji te je vrlo plašljiva i zabrinuta. Ima strah od grmljavine i vjetra. Jedino društvo bilo joj je Sunce. Razvoj fabule počinje kad se Sunce nije pojavljivalo nekoliko dana. Pojačali su se njeni strahovi i zabrinutost. Zaplet nastaje kad se iznenada pojavljuje Mir i traži nju, tj. Sunčevo dijete. Mir opisuje da su Sunce zarobili sebični ljudi na Zemlji koji: „Uzimaju za sebe što im treba i što im ne treba, ne brinu je li išta za druge ostalo.“ Mir također traži pomoć kako bi oslobodio drugu djecu čista srca, a na Zemlji ih nazivaju Sunčevom djecom. Njih je uhvatila Tuga, a zarobio Strah iza oblaka. Mir hrabri Blagost: „Blagost je bila odjednom jača od mraka, jača od vjetra...“ te udružuju snage i odlaze na Zemlju osloboditi Sunce i njegovu djecu. Stigavši na Zemlju, prvo ugledaju Zoru. Ona poziva k sebi Dobro Jutro, Laku Noć i Dobar Dan. Svi ovi **bajkoviti likovi** prikradaju se Suncu koje je obavijala Tuga. Vrhunac radnje započinje kad je Blagost: „...polako i nježno uhvatila mrežu i dotaknula čvorove...“, „Zapetljani čvorovi razmrsili su se jedan po jedan...“ Zajedno su oslobodili Sunce koje je obasjalo cijeli kraj. U raspletu Blagost i Mir oslobađaju ostalu Sunčevu djecu, a to su: Vedrina, Radost, Smijeh, Dobrota, Zdravlje. Kad ih je Tuga sve ugledala povlači se, Sunčeva djeca se međusobno grle: „Ušle su u svaku kuću i u svako ljudsko srce.“

Svi likovi su personificirani, a njihova imena imaju simboličko značenje. Prilikom pričanja priče djeci su lako razumljiva i poznata iz svakodnevnog života. To je i bio cilj autorice da navede djecu na razmišljanje o likovima i njihovim ulogama. Nema posebnih opisa o izgledu likova jer u ovom slučaju to nije bilo potrebno. Bajkovit, glavni i pozitivan lik je Blagost. Opisana je kao zabrinuta, plašljiva, boji se: „...jake zvukove, čudnih ptica i vjetra što fijuče. A najviše se Blagost bojala mraka.“ Ostali bajkoviti pozitivni likovi su Sunčeva djeca, Sunce, Mir, Zora, Dobro Jutro, Laku noć, Dobar Dan, Vedrina, Radost i Smijeh, Dobrota i Zdravlje. Sporedni lik Sunce u početku priče ima ulogu tješiti Blagost i biti svaki dan kraj nje. Stvarni pozitivni likovi su djeca čista srca i stari mudri ljudi. Strah je glavni, negativan i nestvaran lik,

a sporedan nestvaran i negativan lik je Tuga. Stvarni negativni likovi su strašni sebični ljudi. Blagost, Strah, Tuga, Radost, Veselje, Vedrina, Dobrota su zapravo osobine ljudi koje je autorica postavila kao likove. Zanimljiva imena bajkovitih likova su i Dobro Jutro, Laku Noć i Dobar Dan kao svakodnevni pristojni pozdravi. U bajkovitim imenima prirodnih pojava kao što su Zora i Sunce mogli bi se shvatiti kao razdoblja u životu čovjeka u kojima bi stalno trebao vladati Mir, Dobrota, Zdravlje, Vedrina. Bajka je zbog toga izrazito poučna, na različite načine zanimljiva djeci i potiče razvoj njihove mašte.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: kućica iznad oblaka, nebesko polje, magleno sivilo, Tugin plašt ispod kojeg je držala Sunčevu djecu.

Bajka ima puno stilskih izražajnih sredstava. Anafora se pojavljuje u rečenicama: „Je li im hladno? Je li im vlažno?...“ Kao u dosadašnjim bajkama, i ova u sebi ima različitih epiteta: grozni; duboki; strašni mrak, nebesko polje, čista srca... Javlja se ponavljanje riječi tri puta što je tipično za bajku: „Blagost je čekala, i čekala, i čekala“. U pripovijetci se javlja i gradacija s kojom se postiže napetost: „Bio je mrak. Mrkli, grozni, duboki, strašni mrak“. Svi strahovi se počinju javljati i glavni lik ne vidi izlaz iz nastale situacije. Kulminacija radnje se može vidjeti u rečenici: „Blagost je mislila da neće izdržati“. Nakon nastalog problema slijedi njegovo rješavanje koje najavljuje veznik „ali“ na početku rečenice: „Ali iznenada, začula je korake. Tihe, pa sve glasnije i brže.“ Kao problem koji se treba riješiti javlja se i nepromišljenost suvremenog čovjeka: „Govore riječi koje im u tom trenu padnu na pamet i uopće ne misle plače li netko zbog toga. A mnogi plaču“.

Jedna od pouka vidi se u rečenici iz koje se zaključuje kako se problemi rješavaju sa strpljenjem: „Čvorove nije moguće razvezati nikako drukčije nego blago i nježno“. Također se u fabuli može vidjeti pouka važnosti zajedništva koje rješava sve probleme: „Jer zajedno su mogli sve.“

Niže se još jedna pouka: „Dobra i čista srca zajedno mogu sve.“ Na samom se kraju riječ *smijao* ponavlja tri puta i djeci koja slušaju priču poručuju da su sretna i odašilju pozitivne misli: „A smijeh se smijao, smijao i smijao...Znaš li kako? ...Poput tebe kad si najsretniji.“

6.9. *Mala, mala vila*

Vremenski okvir bajke nije točno određen. Spominje se svakodnevnica. Mjesto radnje je uglavnom nestvaran, imaginaran svijet na malom oblaku: „Kuća je bila načinjena od malih, malih pahuljica.“

U uvodu se navodi mala, mala vila koja živi na malom, malom oblaku u kućici od malih nebeskih pahuljica. Voljela se igrati različitih vilinskih igara sa svojim prijateljicama. Dalje u razvoju fabule poželi biti velika. Svoju želju rekla je mudroj vili te ju je svakodnevno nestrpljivo pitala kad će moći odrasti. Postajala je sve blijeđa i sve manje je jela. Vrhunac fabule nastaje kad joj mudra vila dozvoli da otiđe na Zemlju: „Na Zemlji je čekaju mama, tata, prijatelji, a onda i bijeli, bijeli krvećić i još puno toga.“ U raspletu radnje mudra vila joj objašnjava da će joj krila ostati zauvijek mala i da će ih se vidjeti samo srcem i dobrotom: „Oni koji gledaju srcem i dobrotom pratit će je zauvijek.“ Njen put do Zemlje bio je dug. Ima poseban kraj, jer svako dijete treba napisati ime male, male vile na otisnutu liniju. U prenesenom značenju, time autorica svako dijete koje čita ovu bajku smatra malom vilom koja s oblaka dolazi svojim roditeljima na Zemlju.

Pozitivan i bajkovit glavni lik je Mala, mala vila. Autorica je opisuje na topao način i dočarava čitatelju njene unutarnje osobine, dok vanjštinu ne opisuje. Riječi „mala, mala“ čitatelju daju znak da se radi o fizički malom biću. Ona je neumorna, vesela i zaigrana kao svako dijete: „Ali mala, mala vila bila je neumorna i nestrpljiva.“ Sporedni bajkovit lik je mudra nebeska vila. Mudra vila uči malu, malu vilu da će spuštanjem na zemlju svakim danom rasti, biti veća i veća, ali će joj krila ostati mala. Mudra joj vila ulijeva hrabrost i nadu te ju tješi. Stvarni likovi su mama, tata, prijatelji.

Bajkoviti dijelovi u fabuli su: mala, mala kuća od nebeskih pahuljica; vilinska igra, mali, mali oblak; vilinska krila. U tekstu se stilskim sredstvom anafore (na početku rečenice) i epifore (na kraju rečenice) ponavljaju neke riječi dva puta uzastopce: „mala, mala“; „dugo, dugo“; „veća i veća“; „bijeli, bijeli“. U rečenicama se vidi i kontrast: „Prvo je to bila mala, mala želja, ali je onda postajala sve veća i veća.“ Ponavljanjem riječi „ni“, kao i ponavljanjem riječi uzastopce dva puta postiže se napetost i ritam priče.

Tema odrastanja je česta kod djece koja žele brzo narasti. Bajka završava sretnim odrastanjem male, male vile koje je trajalo dugo i na tom je putu: „Vidjela razne boje, razne planete i bijelu, meku posteljicu.“

7. Rasprava

Pripovijetke u zbirci „Mala, mala vila“ posjeduju različite bajkovite elemente i likove. Glavni likovi - junaci kao što su Lug, Blagost, Svjetlašce, Šumsko Biće odlaze u neki svijet čuda i mašte iz kojeg pokušavaju riješiti svoje probleme i onda se vratiti u svakodnevicu kao pobjednici. Kao što navode autori Bistrić i Ivon (2019.), u ovim pripovijetkama – bajkama isprepliću se stvarni i nestvarni svijet, a sve autoričine bajke su i fantastične priče jer: „ne daje upute kako treba živjeti, nego primjere kako se može živjeti. Često se u fantastičnoj priči donosi nečija podsvijest, snovi, želje, težnje, pa je ovdje čudesno gotovo uvijek objašnjivo, a prijelaz iz realnog u irrealno naglašen.“ (Težak, 1991., str. 11.) Susreću se stvarni i nestvarni likovi koji prate današnje probleme djece, što ih svrstava u suvremene bajke koje spominje autor Bettelheim (2000.). Događaji i prizori na maštovit način prikazuju svijet. U standardnim bajkama stvarni likovi su najčešće kraljice, kraljevi i dr. plemići, dok su u ovim pripovijetkama dječaci i djevojčice. Osim uobičajenih likova kao što su npr. vila i patuljci, ovdje se javljaju likovi iz mašte kao Malo Gle, Sretna, Šumsko Biće, Svjetlašce, Blagost i dr. Autorica namjerno bira takva imena kako bi dodatno dočarala fabulu. U priči „Sunčeva djeca“ likovi su riječi koje koristimo kao znakove pristojnosti kao što su Dobar Dan, Dobro jutro, Laku Noć ili riječi koje označuju sreću kao likovi Vedrina, Radost i Smijeh, Dobrota i Zdravlje. Bajke su kratke, jednostavne i djeci odašilju razumljive pouke. Prate suvremene probleme kao što su odbačenost od strane vršnjaka, strah od mraka, jakih zvukova, životinja, vjetra, kako pomoći prijatelju i sl. Likovi koji se pojavjuju u bajkama nisu detaljno opisani kao što je navela i Bošković-Stulli (2012.). U pričama se mogu prepoznati dijelovi unutrašnjeg svijeta djeteta koje je opisao Bettelheim (2000.) osobito u priči „Lug i Malo Gle“ i u kojoj se na posebno maštovit način rješava problem odbačenog dječaka od strane svojih vršnjaka. Osim navedenog, pomaže riješiti psihološke probleme. Probleme svoga sazrijevanja putem identificiranja sebe i svojih najbližih s likovima bajke mogu se vidjeti u priči „Sretna“ gdje djevojčica trpi određeni oblik nasilja u obitelji. Dijete se u npr. pripovijetci „Sunčeva djeca“ može poistovjetiti s nestvarnim likom Blagosti koja rješava svoje strahove uz pomoć ostalih pozitivnih likova kao što su Mir, Zora i dr., a koji su suprotstavljeni negativnim likovima Strahu i Tuzi što je tipično za bajke kao što navodi Bettelheim (2000.). U pripovijetci „Šumsko biće“ djeca na vrlo jednostavan način mogu shvatiti otuđenost između ljudi, da se u životu uvijek treba nadati i kako su ljubav i povjerenje neki od rješenja različitih problema. U pripovijetci „Izgubljena vila“ javlja se između likova obrnuti slijed rješavanja problema. Umjesto da problem rješava neki nestvaran pozitivan lik

kao što je izgubljena vila, ključ rješenja je dječak Ivan koji pomaže vili skupiti hrabrost i samopouzdanje.

Autorica na vrlo maštovit način primjenjuje bajkovitost koju dodatno dočarava različitim stilskim izražajnim sredstvima te time ostvaruje svoj poseban stil pisanja. U svakoj bajci vide se različite vrste stilskih figura kao što su epiteti, bajkoviti motivi, personifikacije, usporedbe, asonance, anafore, epifore i druge prije opisane.

U bajkama se navode različite pouke koje su vrlo jednostavne, motivirajuće i razumljive djeci, a u skladu su s današnjim problemima s kojima se svakodnevno susreću. Jedne govore o prijateljstvu i što je pravi prijatelj kao u priči „Lug i Malo Gle“. U njoj se opisuje kako se pravi prijatelji poznaju u nevolji, u svim dobrim i lošim životnim trenucima. U priči „Izgubljena vila“ i „Mali anđeo i zvjezdica“ djecu se poučava kako treba pomoći drugome u nevolji, pružiti mu topli zagrljaj i pažnju. U drugima se opisuje važnost povjerenja, jer se svi problemi tako možda mogu riješiti. Ili kao u „Svjetlašcu“ da je dobro nekoga spasiti jer se u čovjeku budi radost i sreća. Opisane pripovijetke završavaju raspletom u kojemu pozitivni likovi uvijek pobjeđuju, a također imaju i sretan završetak kao i svaka druga bajka.

8. Zaključak

Bajke u zbirci „Mala, mala vila“ su suvremene i prate probleme današnje djece. Imaju karakter pravih bajka, što znači da su u njima opisani stvarni i bajkoviti likovi (patuljci, vile, čarobna bića...), žive u bajkovitim i fantastičnim eksterijerima i interijerima (vilinska sela, nebeska kuća, meki oblaci) koji su često povezani sa stvarnim svijetom. Autorica maštovito i toplo bira odgovarajuća stilska sredstva u opisima bajkovitih i stvarnih likova, mjesta u kojima borave i u kojima se kreću te probleme koji ih prate kroz bajku. Osobito su zanimljiva imena koje je odabrala. Često su u skladu s nekim problemom opisani u fabuli. S obzirom na tematiku i probleme koje opisuju mogu se s lakoćom prepričavati djeci predškolskog i školskog uzrasta te tako riješiti neke nedoumice, strahove, manjak samopouzdanja i sl. s kojima se susreću u stvarnom životu. U konačnici je za dijete „najbolja ona bajka koja ga u tom trenutku najviše zanima“, treba „slijediti dijete“ koje će samo odlučiti upravo svojim reakcijama i snagom osjećaja. (Bettelheim, 2000., 25. str.)

9. LITERATURA

1. Bettelheim B. (2000.): *Smisao i značenje bajki*, Cres: Poduzetništvo Jakić- Pristupljeno 14.06.2023.
2. Bistrić M., Ivon K. (2019.): *Teorijski pristupi i recepcijski učinci bajki*
3. Bošković-Stulli M. (2006.): *Priče i pričanje, Stoljeća usmene hrvatske proze*, Drugo dopunjeno izdanje, Zagreb: Matica hrvatska.- Pristupljeno 15.06.2023.
4. Hranjec S. (2006.): *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Zagreb: Školska knjiga, d.d.- Pristupljeno 16.06.2023.
5. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5313> - Pristupljeno 07.05.2023.
6. Pintaric A. (2008.): *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije*, Osijek: Matica hrvatska- Pristupljeno 07.05.2023.
7. Škreb Z., Stamać A. (1986.): *Uvod u književnost- teorija, metodologija*, Zagreb: Globus
8. Težak D. (1991.): *Hrvatska poratna dječja priča*, Zagreb: Školska knjiga, d.d